

הוראה

שנת תשס"ו, כמו שלושים שנות ההוראה מרחוק שקדמו לה, הניבה שינויים ושיפורים בהוראה באוניברסיטה הפתוחה. אושר פיתוחן של תכניות לימודים חדשות, הוצעו מסלולי לימוד ונפתחו קורסים חדשים. יתר על כן, מעצם טבעה, האוניברסיטה הפתוחה רואה את עצמה ככתובת מתאימה לאוכלוסיות לומדים המתקשות להשתלב באוניברסיטאות הקמפוס, והשנה אנו יכולים להצביע על פריצות דרך בהוראה במגזרים ייחודיים.

צירופים חדשים לתכניות וחיובות קיימות שיצעו להוראה בשנת תשס"ח

- תכנית לתואר בוגר במדעי הרוח או במדעי הרוח והחברה בהדגשת מוזיקה
- תכנית דו־חוגית לתואר בוגר בהיסטוריה ובמדע המדינה

לימודי תעודה שהוצעו השנה להוראה לראשונה

- תעודת הוראה בספרות

החלטות אחרות

- קורס מרחיב דעת: בכל תכנית הכוללת נקודות זכות חופשיות יש לכלול קורס אחד, לפחות, מתחום דעת אחר.
- אושרה הפחתת מספר העבודות הסמינריוניות משלוש לשתיים כדרישה לקבלת תואר מוסמך במחשבה הביולוגית, כנהוג בתכניות האחרות לתואר מוסמך.

קורסים שהוצעו השנה לראשונה להוראה

קורסים לתואר שני

החטיבה למדעי המחשב

סמינר מחקר: אבטחה ופרטיות מידע
נושאים מתקדמים במערכות בסיסי נתונים
מודלים ושיטות אפיון של מערכות מקביליות ותגובתיות

המחלקה לחינוך ולפסיכולוגיה

עקרונות בעיצוב ובניתוח של סביבות למידה ממוחשבות
גישות בתכנון ובהערכה של מערכות למידה
חלופות בהערכת הישגים
פיתוח תכניות לימודים בתחומי דעת שונים: מהלכה למעשה
טכנולוגיות למידה לסוגיהן: עקרונות ויישום
שילוב טכנולוגיות מידע בתחומי דעת
גישות ומודלים בעיצוב ופיתוח של מערכות הוראה
והדרכה ממוחשבות

ממידע לידע: מחיפוש מידע לבניית ידע
סוגיות בפסיכולוגיה של משתמש רשת האינטרנט

תכניות לימודים שאושרו במועצה להשכלה גבוהה

- תכנית לימודים לתואר מוסמך בלימודי תרבות
- תכנית לימודים ארבע שנתית לתואר בוגר (B.Sc.) בהנדסת תכנה

שתי התכניות האלה דורשות עדיין פיתוח נוסף ואנו מתכננים להפעיל אותן החל בשנת תשס"ט.

החלטות הוועדה האקדמית

תכניות שאושרו והוגשו למועצה להשכלה גבוהה

- תכנית לתואר מוסמך בחינוך במגמת ניהול מערכות חינוך
- תכנית לתואר בוגר בתקשורת במסלול דו־חוגי
- תכנית לתואר בוגר בפילוסופיה במסלול דו־חוגי
- תכנית לתואר בוגר בקולנוע במסלול דו־חוגי

צירופים חדשים לתכניות וחיובות קיימות שהוצעו השנה להוראה

- תכנית לתואר בוגר במדעי הטבע בהדגשת ביוטכנולוגיה
- תכנית דו־חוגית לתואר בוגר במדעי החיים ובכלכלה
- חטיבות לתכנית החד־חוגית בפסיכולוגיה (חטיבות בתקשורת; במדע המדינה; בסוציולוגיה; בחינוך; בניהול; בכלכלה; במתמטיקה; באמנויות; בספרות; במוזיקה; בקולנוע; במדעי היהדות; בהיסטוריה ובפילוסופיה).
- תכנית דו־חוגית לתואר בחינוך (במגמת תכניות לימודים ושיטות הוראה) ובהיסטוריה
- תכנית דו־חוגית לתואר בוגר בסוציולוגיה ובהיסטוריה
- תכנית דו־חוגית לתואר בוגר בניהול ובהיסטוריה
- תכנית דו־חוגית לתואר בוגר בכלכלה ובהיסטוריה
- תכנית דו־חוגית לתואר בוגר בפסיכולוגיה ובמדעי החיים
- תכנית חד־חוגית לתואר בוגר בניהול עם חטיבה בלוגיסטיקה
- תכנית חד־חוגית לתואר בוגר בכלכלה עם חטיבה בספרות

המחלקה לניהול ולכלכלה

בריתות אסטרטגיות-עסקיות גלובאליות
מימון עסקי רב־לאומי
יחסי עבודה בעידן הגלובליזציה
חשבונאות ניהולית מתקדמת

המחלקה לסוציולוגיה, למדע המדינה ולתקשורת סמינר מתודולוגי למצטיינים

המחלקה למדעי הטבע והחיים רדוקציה, טלאולוגיה ומקומן ביולוגיה

קורסים לתואר ראשון

המחלקה לספרות, ללשון ולאמנויות

תולדות הקולנוע: מהוליווד הקלאסית לניאוריאליזם האיטלקי
סמלים חזותיים ציוניים בתרבות הישראלית
מתודולוגיה של הוראת ספרות

המחלקה להיסטוריה, לפילוסופיה ולמדעי היהדות

הנצרות הקדומה
תולדות עם ישראל בימי בית ראשון (מהדורה משוכתבת)
ספר בראשית
המזרח התיכון בימינו

המחלקה למדעי הטבע והחיים

כימיה כללית
עולם החשמל והאלקטרוניקה
מבוא לגיאופיסיקה
מעבדה במטאורולוגיה - מדידות, תצפיות
מעבדה בביוטכנולוגיה
פרויקט מחקר במדעי החיים
אקולוקציה ויחסי טורף ונטרף בעטלפי חרקים מדבריים*

החטיבה למדעי המחשב

מבוא לקריפטוגרפיה
מבוא למדעי המחשב ושפת JAVA ב'
מבוא לרשתות תקשורת מחשבים

המחלקה לסוציולוגיה, למדע המדינה ולתקשורת

ארצות־הברית בזירה הבין־לאומית מאז 1945
ג'נוסייד (רצח עם)
משפחות בראייה סוציולוגית ואנתרופולוגית
תיאוריות סוציולוגיות קלאסיות (הפך מקורס מתקדם לקורס רגיל)
זהויות יהודיות בעידן רבי־מודרני

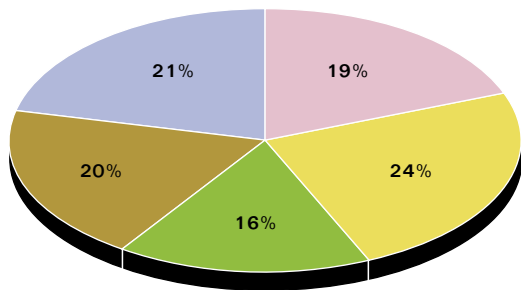
המחלקה לניהול ולכלכלה

מסים ב' (קורס פרונטלי)
דוחות כספיים מאוחדים (קורס פרונטלי)
חשבונאות ניהולית מתקדמת לחשבונאים
חשבונאות פיננסית מתקדמת (קורס פרונטלי)
מבוא למשפט ויסודות המשפט (קורס פרונטלי)
יסודות המשפט העסקי (קורס פרונטלי)
כלכלת ישראל (נלמד בעבר כקורס פרונטלי)
כלכלת עבודה (נלמד בעבר כקורס פרונטלי)
תכן מערך מפעלים ומערכות נלוות
ארגונומיה (קורס פרונטלי)
ניהול אסטרטגי (הפך מקורס רגיל לקורס מתקדם)
ניהול פרויקטים לתלמידי תעשייה וניהול
הסתברות ומודלים סטוכסטיים בחקר ביצועים
ניהול פריון ואיכות (קורס פרונטלי)
פרויקט מסכם בהנדסת תעשייה וניהול

מסגרת קבוצתית לכותבי עבודה סמינריונית בקורסים לחשבונאות

בלימודי החשבונאות כתיבת עבודה סמינריונית אינה קשורה בהכרח להרשמה לקורס מסוים. כדי לסייע בידי כותבי העבודות בתחום החשבונאות הוצעה השנה לראשונה מסגרת תומכת ומכוונת, בת שישה מפגשי הנחיה בקורסים "חשבונאות ניהולית מתקדמת" ו"חשבונאות פיננסית מתקדמת".

סטודנטים לתואר ראשון, לפי מספר נקודות זכות שצברו (כולל הכרה בלימודים קודמים)

73+ ■ 72-37 ■ 36-18 ■ 17-1 ■ 0 ■

הוראת אנגלית כשפה זרה

בד בבד עם הפיתוח והשכתוב של חומרי לימוד ברמות שונות של הקורסים בהבנת הנקרא, כולל הרמה האקדמית (A), נעשו פיילוטס בהוראתם והופקו לקחים להמשך הפיתוח.

* קורס בין־אוניברסיטאי של המכון לחקר המדבר באוניברסיטת בן־גוריון.

השליטה בשפה העברית שפותח במיוחד עבורם, וחלקם המשיכו בלימודים אקדמיים סדירים.

לומדים בחו"ל

הלמידה של סטודנטים בחו"ל כרוכה בקשיים ובצרכים מיוחדים הנובעים בין השאר מהריחוק הגיאוגרפי ומהבדלי השעות. אחת הדרכים להתגבר על קשיים אלה היא השימוש במערכות אינטרוויז ואופק לשים קיום מפגשים וירטואליים, כחלופה למפגשים בכיתה.

כדי להקל על מהלך לימודיהם של הסטודנטים בחו"ל ולחזק את הקשר שלהם הן עם האוניברסיטה והן עם סטודנטים נוספים הלומדים בחו"ל, הוקם פורום המיועד רק להם. זוהי במה פתוחה אשר בה יכולים הסטודנטים בחו"ל להתגבש כקהילה אקדמית וירטואלית.

קבוצות מאורגנות במקומות עבודה

השנה נפתחו קבוצות לימוד בחברת החשמל, ברכבת ישראל, בעיריית תל-אביב ובתעשייה האווירית, בקורסים לתואר ראשון או לתואר שני. הלימודים מתקיימים במתקני ההדרכה של מקומות העבודה האלה.

יום המנחה

האוניברסיטה הפתוחה העסיקה בתקופת הלימודים השנה כ-1,400 מנחים, מדריכים ולבורנטים בקורסים האקדמיים. השנה לראשונה קיימנו את יום המנחה. כנס מנחים כלל-או"פי זה נועד לקרב את המנחים לאו"פי, להקטין את תחושת הניכור שלהם ולהכיר להם מקרוב את הקריה החדשה ברעננה. האירוע לא נשא אופי של יום עיון אקדמי אלא של מפגש, והוא כלל בין השאר פאנל עם הנשיא, סגנית הנשיא לעניינים אקדמיים ודיקן הלימודים, וכן סיור מודרך בקמפוס.

במרצת השנה התקיימו כנסים מחלקתיים למנחים בכמה מחלקות אקדמיות.

סטודנטים מצטיינים

187 סטודנטים סיימו את לימודיהם בתשס"ה בציון משוקלל 95 ומעלה, ובגין הישג זה נכללו ברשימת מצטייני הנשיא לשנה זו וקיבלו מלגות הצטיינות. 848 סטודנטים סיימו את לימודיהם בתשס"ה בציון משוקלל בין 90 ל-94, ובגין הישג זה נכללו ברשימת מצטייני הדיקן.

היצע קורס ראשון בכל תחום

כדי לאפשר לסטודנטים ללמוד באזור מגוריהם גם קורסים בתחומים שאינם מוצעים בדרך כלל בכל מרכזי הלימוד, הוצעו קורסים ראשוניים בכל הדיסציפלינות במרכזי הלימוד השונים. לדוגמה: אם בכרמיאל, בטבריה ובקרית חיים לא הוצע עד כה קורס ראשוני במדעי הטבע, יוצע קורס ראשוני בתחום זה בכל אחד מהמרכזים האלה (לאו דווקא אותו קורס עצמו בכלום), ואם תהיה התעניינות מספקת – הוא ייפתח.

החלטות של ועדת ההוראה

- מנחים לא יוכלו להיות מועסקים יותר אם קיבלו ציון נמוך בסקר השוטף במשך שלושה סמסטרים, אלא באישור ראש המחלקה האקדמית.
- מדריך לא יוכל להדריך את אותו סטודנט בשתי עבודות סמינריוניות.

הושטת יד למגזרים מיוחדים

דוברי ערבית

עם אימוץ המלצותיה של ועדת דותן לבדיקת טיפול האו"פי בסטודנטים ערבים הורחבה הפעילות האקדמית במגזר זה:

- הוקמו וכבר החלו לפעול כמה מרכזי לימוד חדשים: בסכנין, במסעדה, בטמרה, במכללת אל-מסתקבל בעפולה, במע'אר ובמכללת הנגב (המרכז הבדואי).
- הופעלו סדנאות למיומנויות למידה בערבית.
- בנצרת ובוואדי ערה הורחב היצע הקורסים לתחומים נוספים, ובהם כלכלה ופסיכולוגיה. בשני מרכזים אלה נוספו סדנאות לקורס "מבוא לפסיכולוגיה", ולמדו בהן כ-150 סטודנטים.
- נערכו ימי עיון בקמפוס ואדי ערה ובאם אל-פחם.

חרדים

במכללה החרדית לבנות מתקיימים זה שנים אחדות לימודים בקבוצות של חרדיות. השנה נפתח בירושלים מיזם שבו לומדים כ-120 סטודנטים חרדים במכינות שגובשו במיוחד עבורם, במתמטיקה ובאנגלית, וכן בקורסים אקדמיים בפסיכולוגיה, בניהול, בכלכלה ובמדעי המחשב. בין היתר פותח עבורם קורס באנגלית, המכין תלמידים ללא כל ידע באנגלית לרמה הנמוכה ביותר (E) של הבנת הנקרא.

סטודנטים ממוצא אתיופי

קבוצת לימוד של 29 סטודנטים ממוצא אתיופי למדה בסמסטר הסתיו בירושלים את הקורס "ישראל בעשור הראשון" וקיבלה סיוע בתחום מיומנויות למידה ותוספת שעות הנחיה. 19 מהסטודנטים המשיכו בלימודיהם. חלקם למדו קורס לשיפור

נתוני הרשמה

במונח "הרשמה" הכוונה לסטודנט פעיל בקורס אקדמי אחד. לפיכך, אם סטודנט נרשם לשני קורסים, הדבר ייחשב לשתי הרשמות. בשנת תשס"ו היו 110,584 הרשמות לקורסים בלימודים לקראת תואר ראשון. מספר ההרשמות לתואר שני (כולל לימודי השלמה) היה 8,700.

התפלגות ההרשמות לקורסים לתואר שני לפי תחום (כולל השלמות)

תחום תואר	מספר הרשמות	אחוז
מדעי המחשב	507	5.8
לימודי דמוקרטיה בין-תחומיים	853	9.8
המחשבה הביולוגית	187	2.2
מינהל עסקים	6,442	74.0
חינוך במגמות "טכנולוגיות למידה" ו"מערכות למידה"	711	8.2
סה"כ	8,700	100.0

התפלגות ההרשמות לקורסים לתואר ראשון לפי מחלקות אקדמיות

מחלקה אקדמית	מספר הרשמות	אחוז
המחלקה להיסטוריה, פילוסופיה ומדעי היהדות	5,261	4.8
המחלקה לספרות, ללשון ולאמנויות	5,800	5.2
המחלקה לחינוך ולפסיכולוגיה	29,041	26.3
המחלקה לסוציולוגיה, למדע המדינה ולתקשורת	17,051	15.4
המחלקה לניהול ולכלכלה	33,655	30.4
המחלקה למדעי הטבע והחיים	3,671	3.3
החטיבה למתמטיקה	6,827	6.2
החטיבה למדעי המחשב*	7,313	6.6
היחידה לאנגלית**	1,965	1.8
סה"כ	110,584	100.0

תפרוסת מרחבית של הרשמות וקבוצות בקורסים אקדמיים* ובקורסי אנגלית - הבנת הנקרא

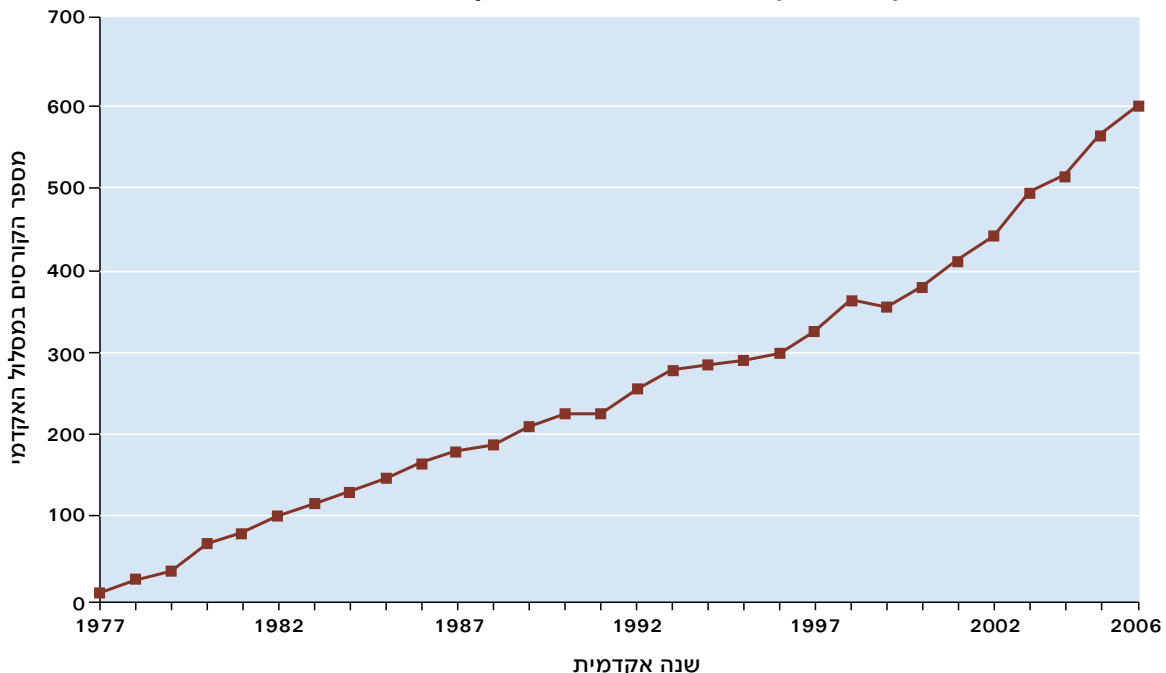
מרחב	מספר הרשמות	מספר קבוצות
צפון	12,788	635
שרון	11,491	494
מרכז	71,047	2,833
ירושלים	9,299	385
שפלה	5,413	276
דרום	6,350	334
הנחיה מיוחדת	6,443	-
סה"כ	122,831	4,957

* כולל 44 הרשמות בלימודי תעודה ובלמודי תעודת הוראה.

* החל מהשנה הקורס "יישומי מחשב למדעי החברה" אינו מקנה נקודות זכות.

** הנתונים מתייחסים רק להרשמות בקורסים אנגלית - הבנת הנקרא ברמה האקדמית (A). החל מהשנה, הקורסים אלה אינם מקנים נקודות זכות. ברמות המכינות היו 3,440 הרשמות.

מספר הקורסים האקדמיים שהוצעו להוראה לאורך שלושים שנים

הוראה בפרויקט רוסייה

בפרויקט רוסייה למדו השנה מעל 7,000 סטודנטים ב־326 יישובים במדינות ברית המועצות לשעבר. ההוראה מתנהלת בשותפות עם הסוכנות היהודית. מרבית אנשי צוות הפרויקט ביקרו במרכזי לימוד שונים ובסתיו ביקרה במוסקווה משלחת של האוניברסיטה הפתוחה בראשות הנשיא, וחבריה נפגשו בין השאר עם סטודנטים הלומדים בפרויקט.

פעילות הפרויקט בגרמניה החלה השנה לצבור תאוצה, ויותר מ־100 סטודנטים דוברי רוסיית למדו בקורסים שלנו.

מעקב ממוחשב אחר הלימודים בפרויקט – הלימודים בקורסים של פרויקט רוסייה נרשמים במערכת ממוחשבת, כולל חישוב הציון הסופי לקורס. עבור סטודנטים שלמדו בפרויקט וממשיכים ללמוד בארץ נקלטים נתוני הקורסים והמטלות למערכת של האוניברסיטה הפתוחה.

הערכה עצמית של ההוראה

המועצה להשכלה גבוהה החליטה בשנת תשס"ג להקים מערכת להערכת איכות בהשכלה הגבוהה בישראל, כנהוג בארצות הברית, בבריטניה ובמדינות אחרות. המערכת נועדה לשפר את איכות ההשכלה הגבוהה בישראל, להביא את המוסדות להשכלה גבוהה להכיר בחשיבות הנושא ולפתח מנגנונים פנימיים שיעריכו באופן מתמיד את האיכות האקדמית, וכן להבטיח את המשך השתלבותה של המערכת האקדמית הישראלית במערכת האקדמית העולמית.

השנה הערכנו את ההוראה והמחקר בתחום לימודי ההיסטוריה ובתחום הניהול. בביצוע ההערכה היו מעורבים חברי הסגל האקדמי הבכיר וחברי סגל ההוראה בשתי המחלקות הנוגעות בדבר. המחלקות הגישו דוחות מקיפים, שהעריכו את העוצמות והחולשות של ההוראה והמחקר בשני תחומים אלה, וכללו חתכים ונתונים מספריים שהופקו במערכות הממוחשבות. ההערכה נגעה לתחומים רבים, והעיקריים שבהם היו שיטת ההוראה באו"פ, תכניות הלימודים המוצעות בהיסטוריה ובניהול, ההיקף והמגוון של הקורסים המוצעים, הפיקוח על רמת הקורסים ועל איכות ההנחיה, המטלות, הבחינות, דרכי גיוס סגל המחקר וההוראה בתחומים אלה ודרכי הכשרת סגל ההוראה והמנחים.

בשנה הקודמת, תשס"ה, נעשתה הערכה עצמית של ההוראה במדעי המחשב. הוועדה מטעם המל"ג שבדקה את ההערכה העצמית הזו, הגישה לאחרונה את הדוח שלה. בצד שבחים לאיכות הקורסים שלנו ולתכנית לתואר ראשון, כלל הדוח גם ביקורת שהתייחסה בעיקר לתואר השני המחקרי. עיקר

הביקורת היה שמספרם הקטן של אנשי הסגל הבכיר בתחום אינו מאפשר לקיים תכנית לתואר שני במסלול מחקרי. הוועדה דרשה תוספת מיידית של שלושה חברי סגל בכיר ותוספת של עוד שלושה חברי סגל בשנים הקרובות. המלצה זו של הוועדה מקובלת עלינו וכבר קלטנו שני חברי סגל חדשים במדעי המחשב, ואף פרסמנו מכרזים לקליטת עוד שני אנשי סגל בכיר. בימים אלה אנו שולחים למל"ג את תגובתנו על הדוח, ובה התייחסות לאידיולוגיה ובקשה לתקנם בדוח הסופי.

חידושים במערכות הממוחשבות המסייעות בהוראה

סקר הוראה שוטף במתכונת אלקטרונית – סקר ההוראה השוטף בודק את עמדות הסטודנטים כלפי רכיבי ההוראה בקורס, כגון יחידות הלימוד, המטלות ובדיקתן, ההנחיה והתקשוב. שנים רבות היה נהוג לבצעו באמצעות סוקרים שעברו בכיתות וחילקו לסטודנטים שאלוני משוב. התהליך מוחשב באמצעות מערכת נמל"ה (ניהול משוב לקוחות הארגון) של חברת רנסיס ונוסה תחילה ב־16 קורסים. בסמסטר סתיו תשס"ז התבצע לראשונה סקר ההוראה במתכונתו החדשה לכלל הקורסים באו"פ. שיעור ההיענות נותר דומה לזה של הסקר במתכונתו הקודמת, והוא עומד על כ־50%. מדי סמסטר מפיצה המערכת בעקבות הסקר מגוון דוחות למרכז ההוראה ולמנחי הקבוצות בקורס וכן דוחות סיכומיים לנשיא ולראשי האקדמיה.

מחשוב תהליך פתיחת קבוצות לימוד ובקרה על עלויות הנחיה – בתהליך פתיחת קבוצות הלימוד ובהחלטה על אישורן מעורבים גורמים רבים, באוניברסיטה ומחוץ לה. זהו תהליך המתנהל בלוח זמנים דוחק, ויש לו השלכות רבות, אקדמיות וכלכליות כאחד. לשם ייעולו פותחה מערכת המציעה כלי אחד לעבודה ובתוכו מגוון רבדים ופונקציות העונה על צרכים ודרישות של הדרגים השונים. המערכת החדשה מרכזת נתונים מכל מקורות המידע בארגון ומאפשרת למינהל האקדמי לבדוק את החלופות השונות העומדות לדיון, את משמעותן התקציבית ואת השפעתן על כל הנוגעים בדבר: סטודנטים, מרכזי לימוד, מרכזי הוראה וראשי מחלקות. בלחיצת כפתור אפשר לקבל מידע לגבי מספר הקבוצות, מספר ההרשמות, ממוצעים, הערכת עלות בחלוקה לפי סטטוסים וסוג חוזה ההנחיה.

מערכת לשיבוץ כיתות במרכזי לימוד, ניהול חדרים ומפגשים – לוחות המפגשים (והשינויים בהם) של כל הקורסים באוניברסיטה הפתוחה מנוהלים במרכז. עם הקמת קמפוס רמת אביב, המכיל סוגים רבים של חדרים, הוכנה תכנית מחשב המאפשרת שיבוץ לחדרים באמצעות מחשב ומשרתת גם את שיבוץ החדרים במרכז הלימוד בכפר הירוק.

שדרוג אתר היועצים מק"מ (מערך קשר ממוחשב) – לאחר ארבע שנות הרצה של אתר היועצים, הוא רוענן ושוכלל. האתר הוא מקור מידע דינמי ליועצים הכלליים וליועצי המחלקות, והוא מרכז עדכונים שוטפים בתחומי הייעוץ השונים ומשמש ארכיון מסודר. משולבים בו קישורים למקורות המידע הנחוצים לעבודת היועצים ופועל בו פורום, המשמש כתובת להיוועצות והתבטאות.

הוראה בימי מלחמה

המלחמה בלבנון פרצה בסוף סמסטר האביב, בתקופת בחינות וערב פתיחתו של סמסטר קיץ תשס"ו, כאשר ההרשמה לסמסטר סתיו תשס"ז הייתה בעיצומה. האוניברסיטה הפתוחה נערכה כדי לתת מענה לאילוצים שונים של לימודים ובחינות, והגמישה את נוהלי ההרשמה כמתבקש מהנסיבות. הפעילות בצפון הארץ הוגבלה והותאמה לאילוצים שנקבעו בשל המצב הביטחוני. האו"פ עשתה רבות כדי להקל על סטודנטים מאזור הצפון ועל חיילים בשירות סדיר ובמילואים, השתדלה לקיים פעילויות לימודיות במועדים חלופיים ויזמה שורה של הקלות.

מפגשי הנחיה

ב-33 ימי הלחימה התנהלו הלימודים כסדרם במרבית חלקי הארץ, אבל שגרת החיים בצפון השתבשה ולא היה אפשר לקיים מפגשי הנחיה פנים-אליפנים מחיפה צפונה. האוניברסיטה נקטה שורה של צעדים בעניין מפגשי ההנחיה שתוכננו לצפון הארץ:

- בוטלו 122 מפגשים מחיפה צפונה.
- במשך כל ימי הלחימה נערכה האוניברסיטה לקיים מפגשים חלופיים ברגע שהדבר יתאפשר.
- בחלק מהקורסים התקיימו מפגשים חלופיים באמצעות מערכות אופק ואינטרוויז, וכך יכלו סטודנטים ליצור קשר איסינכרוני עם המנחים באתרי הקורסים. מפגשים כאלה נערכו כבר בתחילת הלחימה, לקראת סיום סמסטר האביב.
- הוכנו תכניות טנטטיביות להשלמת מפגשים בהתאם למועד פתיחת סמסטר הקיץ בצפון, וזאת מתוך רצון לקיים את הסמסטר כסדרו ככל האפשר.
- כאשר מרכז הלימוד בעפולה נאלץ להעביר את משרדיו לאתר אחר, בשל פעילות צבאית במקום, נחלצה האו"פ לעזור לו בכך. זאת, כדי לאפשר את המשך קיומו של הקשר עם מרכז הלימוד הזה ועם הסטודנטים שלו.

בחינות

תושבי הצפון שרצו להיבחן והיו מסוגלים לכך, לא יכלו לעשות זאת בסביבות מגוריהם. רבים מן הסטודנטים גויסו ואחרים סבלו מחרדה וממתח. מרכזי הבחינה בחיפה, בטבריה, בעפולה, בחדרה, בנתניה, בקצרין ובקריות לא פעלו.

מוקד הפניות והמידע

מהיום הראשון ללחימה זרמו פניות רבות למוקד הפניות והמידע, ונוצר עומס רב. בימים כתיקונם גדל מספר הפניות בתקופת ההרשמה והבחירות, וביולי השנה נוספו לכך פניות רבות שנבעו מהמצב בצפון הארץ. כדי להתגבר על עומס הפניות הורחבו שעות הפעילות של המוקד והוגדל מספר המוקדניות בכל משמרת. בשל העומס הרב בקווי הטלפון הופנו הפונים ל-Infodesk, מערכת הדואר האלקטרוני של מוקד הפניות והמידע. פניות אלו נענו בתוך 24 שעות.

"אוזן קשבת" ותמיכה נפשית

צוות המחלקה לחינוך ולפסיכולוגיה פתח שני ערוצי תמיכה, אלקטרוני וטלפוני, לרשות כל הסטודנטים המעוניינים בכך. המסר במיזם זה היה פשוט: אנו לרשותכם – היעזרו בנו בכל אשר עולה על לבכם. לשם כך נפתח פורום מיוחד באתר אופנט ובו השיבו לפניות חברי סגל המחלקה שהם פסיכולוגים קליניים ומטפלים ברישיון וכן ראש המחלקה שנתנה מענה בעיקר בעניינים מינהליים. ימים אחדים אחרי סיום המלחמה נסגרו ערוצי תמיכה אלה.

הקלות בלמידה

האוניברסיטה הפתוחה חתרה להסרת מכשולים בדרכם של הסטודנטים שנפגעו כתוצאה מן הלחימה, והקלה לפניהם משורת הדין. בין היתר הוגמשו לוחות הזמנים של העמידה בחובות הלמידה בקורסים, הוכנסו חומרי לימוד נוספים לאתרי הקורסים, הורחבו שעות הקבלה הטלפונית של מרכזי הקורסים, המנחים והיועצים, וכן ניתנו מלגות מיוחדות לסטודנטים שנקלעו למצוקה כלכלית.

האוניברסיטה נערכה לקראת עומס נבחנים במרכזי בחינה אחרים ובין היתר גויסו לשם כך עוד משגיחים וצוותי בחינה. מרכזי הבחינה שפעלו נערכו גם לאפשרות שיופגזו אזורים אלה, ומשום כך נבדקו והוגשו בהם מקלטים וחדרי ביטחון. עבור הסטודנטים שנמנע מהם מלגשת לבחינות במועד א' של סמסטר האביב נקבעו מועדי בחינה נוספים וחלופיים, והדבר היה כרוך בהכנה של שאלוני בחינה למועדים אלה. עקב האיחור בפתיחתו של סמסטר הקיץ בצפון, הוזז מועד א' של סמסטר זה עבור כלל הנבחנים. כמו כן הופחת במידת-מה היקף חומר הלימוד לבחינות של סמסטר הקיץ בכל הארץ.

הרשמה

בניגוד למקובל בדרך כלל, אפשרה האוניברסיטה הפתוחה הפעם לבצע שינויים בהרשמה ללא תשלום נוסף.

לסמסטר קיץ תשס"ו הוחזרו דמי הנחיה מוגברת לסטודנטים

שלמדו בצפון. הסמסטר החל בצפון באיחור של כחודשיים וקיומו מפגשים רבים ככל האפשר, אך זו לא הייתה מתכונת מוגברת מלאה. כמו כן נדחה סמסטר הקיץ בקורסי אנגלית אינטנסיבי לקבוצות בצפון. קורסים אלה בנויים מכמה רמות הנלמדות בזו אחר זו במהלך אותו סמסטר, ולא היה אפשר לקיימם כראוי במסגרת הזמן המצומצמת.

לסמסטר סתיו תשס"ז נדחה מועד סיום ההרשמה הסדירה.

מעבר לכך, קיבלו תושבי הצפון הסדרי תשלום מיוחדים בתקופת ההרשמה הסדירה, כך שיוכלו לשלם את שכר הלימוד במועד מאוחר יותר. סטודנטים שלא נרשמו בתקופת ההרשמה הסדירה בשל שירותם במילואים קיבלו פטור מתשלום דמי הרשמה מאוחרת.

בימים הפתוחים שקיימה האוניברסיטה למתעניינים בלימודים לתואר ראשון ולתואר שני, ענו אנשי הסגל האקדמי על שאלות הפונים.

זרקור על הבחינות

היערכות האוניברסיטה הפתוחה לקראת הבחינות, וכן מהלך ודרכי הבדיקה והטיפול בהן, הם ייחודיים לנו ונגזרים מן ההוראה מרוחקת. בתהליך שותפות זו בצד זו המחלקות האקדמיות, שבהן מכינים מרכזי ההוראה את השאלונים ובודקים את הבחינות, ומחלקות אדמיניסטרטיביות רבות, הדואגות, בשיתוף עם דיקנט הלימודים, לתכנון של התהליך המורכב כולו ולהוצאתו אל הפועל.

משני הסמסטרים הרגילים ועוד שניים לקורסים הנלמדים גם בסמסטר קיץ). יש שלושה סוגים עיקריים של שאלוני בחינה, ובמרבית הקורסים, השאלונים הם מן הסוג הראשון:

- שאלונים עם שאלות פתוחות בלבד.
- שאלונים שיש בהם רק שאלות רבות-ברירה ("שאלות אמריקניות").
- שאלונים המשלבים שאלות פתוחות ושאלות רבות-ברירה.

לוח זמנים

ההיערכות לבחינות כוללת קביעת מועדי בחינות כשנה מראש, בהתאמה עם לוח הזמנים של הסמסטרים, שריון מתקנים לקיום הבחינות ברחבי הארץ, וכן קביעה (באמצעות מערכת ממוחשבת) של הקורסים שבהן תיערך בחינה בכל אחד מימי הבחינה, כך שכל סטודנט יוכל להיבחן ביותר מקורס אחד בכל סמסטר. סמוך למועדי הבחינות מגויסים צוותי הבחינה והמשגיחים. הקשר עמם מתבצע בין השאר באמצעות מערכת ממוחשבת הכוללת מסרי SMS ושימוש באתר הבית של האו"פ.

פריסת הבחינות

לשם יעול הפריסה הארצית של בחינות הגמר בקורסים האקדמיים, עורכים אותן במועדים ("ימי בחינה") מרוכזים, שבכל אחד מהם נבחנים בכ־100 קורסים. נוסף על ימי הבחינה לקורסים האקדמיים מתקיימים ימי בחינה נפרדים לקורסים ברמות השונות של אנגלית – הבנת הנקרא ולקורסים של בית הספר לטכנולוגיה. עבור כל יום בחינה יש להכין מרכזי בחינה עם חדרים מתאימים, ערוכים בדיוק על פי הנדרש, וכן כוח-אדם מהאוניברסיטה ומבחוץ, שינהל את מרכזי הבחינה וישיגו בחדרי הבחינה ובסביבותיהם.

כיום נערכות בחינות בכ־30 מרכזים ברחבי הארץ, מקריית שמונה ועד אילת. מדיניות האו"פ היא לבחון כל סטודנט קרוב ככל האפשר למקום מגוריו או למרכז הלימוד שהוא לומד בו. כמרכזי בחינה משמשים מוסדות שונים המשכירים לנו כיתות לימוד וחדרים.

שתי אוכלוסיות סטודנטים אינן נבחנות במרכזי הבחינה הרגילים: סטודנטים בחו"ל נבחנים בנציגויות של מדינת ישראל ואסירים נבחנים בבתי כלא.

יום בחינה

הצוות המנהל את מרכז הבחינה – בכל מרכז בחינה פועל צוות מיוחד הנשלח מטעם האוניברסיטה הפתוחה לנהל את הבחינות במועד נתון. הרכז ואנשי צוות האו"פ הם המקשרים

ככלל, בסיומו של כל קורס לתואר ראשון ובחלק מן הקורסים לתואר שני של האו"פ מתקיימת בחינת גמר בכתב. בשם הרצון להקפיד על תנאי לימוד שווים ואחידים לכל הסטודנטים, אין האוניברסיטה הפתוחה מאפשרת להמיר את הבחינה בכתב בבחינה בעל־פה, או בבחינת בית או בהגשת עבודה. הבחינות מתקיימות במרכזי לימוד של האו"פ ברחבי הארץ, והתלמידים חייבים לבוא לאחד מהם, על פי בחירתם, כדי להיבחן (זאת, באמצעות הרשמה מוקדמת, שהיא חיונית להיערכות האוניברסיטה). במרבית הקורסים, הבחינה היא הפעם היחידה שבה מחויבים הסטודנטים לבוא לאחד המרכזים של האוניברסיטה. הבחינה היא כלל-ארצית ונערכת בו־זמן לכל תלמידי הקורס (יוצאים מכלל זה סטודנטים הנבחנים באזורי זמן רחוקים, כגון באוסטרליה ובמערב ארצות הברית, הנבחנים במועדים סמוכים, אך לא זהים. עבורם מכינים שאלוני בחינה נפרדים). גם בדיקת הבחינות נעשית מתוך הקפדה רבה ככל האפשר על אחידות. משך הבחינה הוא שלוש שעות. הארכת זמן ותנאים מיוחדים אחרים ניתנים לסטודנטים הזכאים לכך.

משקל הבחינה בקורס

בחינת הגמר משקפת את חומר הלימוד כפי שהוא בא לידי ביטוי בספרי הלימוד של הקורס. היא אינה משקפת בהכרח חומרים המועלים לדיון במפגשי ההנחיה בקבוצות הספציפיות או בפורומים של אתר הקורס. כדי לקבל ציון "עובר" בקורס לא די להצליח בבחינה, ויש לעמוד בדרישות המינימליות של הגשת מטלות בקורס. משקלה היחסי של הבחינה בציון הסופי תלוי בין היתר במספר המטלות שהגיש הסטודנט במהלך הסמסטר ובמשקל שנקבע לכל מטלה.

שאלוני הבחינה

מרכזי ההוראה בקורסים האקדמיים כותבים את השאלונים ומעבירים אותם לבדיקה של חבר סגל בעל תואר שלישי, לעריכה לשונית, להפקה ולשכפול שבועות אחדים לפני מועד הבחינה. בתום שלבי ההפקה נדרשים מרכזי ההוראה לפתור את השאלות כדי לוודא שלא נפלו טעויות בשאלון. לכל קורס מכינים שישה עד שמונה שאלונים בשנה (שלושה לכל אחד

לו – ודואג להעבירה לשואל. במידת הצורך, ורק על פי הנחיות מהמוקד, מפיץ הצוות תיקון או הבהרה לכלל נבחני הקורס במרכז.

הסיום במרכז הבחינה – עם סיום הבחינה מקבצים המשגיחים בחדריהם את המחברות ומצרפים אליהן דוח, המפרט בין היתר פעילויות חריגות של נבחנים בחדר, מספר מחברות הבחינה ושעת החזרת הבחינה של כל נבחן. החומר נמסר לרכז מרכז הבחינה. הרכז ואנשי צוותו מוודאים שהרישום בדוחות תואם למצאי, מאשרים ודואגים להעביר את המחברות (בלוויית יתר הציוד) בבטחה ולא לתר ליעדן בקריית האוניברסיטה הפתוחה ברעננה.

סיום יום הבחינה באוניברסיטה – בקריית האוניברסיטה נקלטות מחברות הבחינה המגיעות מרחבי הארץ ועמן נקלט יתר הציוד החוזר. צוות לילה ממיין את אלפי מחברות הבחינה ומקבץ אותן לפי קורסים, וכל זאת תוך בדיקה קפדנית של התאמה לרישום בדוח ממרכז הבחינה. מכאן מועברות המחברות לארכיון המחברות. בבוקר יום המחרת יכולים מרכזי ההוראה לקבלן לבדיקה.

בדיקת הבחינות

בדיקת הבחינות נעשית במהלך עשרת הימים שלאחר הבחינה. מרכז ההוראה הוא הבודק את המחברות, ובקורסים מרובי סטודנטים מסייעים לו בכך מנחים בקורס. באוניברסיטה הפתוחה מקפידים ככל האפשר על האחידות בבדיקה: מרכז ההוראה קובע קריטריונים מפורטים לבדיקה, כולל רכיבי ניקוד פנימיים, ומפרט מה הן הנקודות העיקריות המרכיבות תשובה מלאה ונכונה; לעתים נעשית בדיקה לרוחב, ובה אחד הבודקים בודק את כל התשובות לאותה שאלה בכל המחברות; כאשר בבדיקת הבחינות משתתפים מנחים, עורך מרכז ההוראה בדיקה מדגמית.

העיקריים בין הנבחנים בחדרי הבחינה לבין מרכזי ההוראה בקורסים, היושבים במרכז הבקרה ("מוקד"). את ההשגחה בחדרי הבחינה מבצעים משגיחים מקומיים. המשגיחים בחדרי הבחינה מקבלים ערכה מיוחדת לחדרם (ובה בין השאר מחברות, רשימת חומרי העזר המותרים בקורסים שבהם יבחנו באותו חדר וכיו"ב) וכן מפת הישיבה בחדר המסוים, לפי קורסים.

מוכנות מרכז הבחינה – הצוות מגיע למרכז הבחינה ובודק, בתיאום עם איש קשר מטעם המוסד, את מוכנות המרכז: ניקיון, תאורה ותקנינות מיזוג אוויר; התאמה בין מספר החדרים למערך הממוחשב של החדרים; התאמה בין מספר השולחנות בכל חדר לבין הסידור המתוכנן של החדר; התאמת החדרים לקליטתם של נבחנים שמקבלים תנאים מיוחדים (למשל סטודנטים שקיבלו אישור לתוספות זמן, או להקראה, ואפילו להכתבה, משום ששפת אמם אינה עברית או שהם לקויי למידה או שיש להם מוגבלויות גופניות) ועזרים טכניים (כגון מוכנות צילום) תקינים.

קליטת נבחנים ושיבוצם בחדרים – בכל כיתה נבחנים סטודנטים בקורסים שונים, ושיבוץ הנבחנים למקומותיהם בחדרים נעשה על פי מערך ממוחשב מתוכנן מראש, המבטיח מרווחים אופטימליים בין נבחנים באותו הקורס. בחדר הבחינה חייבים הסטודנטים להציג תעודת סטודנט תקפה של האו"פ (ובה תמונה) והזמנה לבחינה. כל נבחן ונבחנת מופנים לשולחן מסוים בחדר המסוים שאליו הופנו.

שאלות הנבחנים במהלך הבחינה – במהלך הבחינה רשאים הנבחנים להפנות שאלות לכותבי הבחינה היושבים במוקד האו"פ ברעננה, זאת – בכתב, באמצעות טופס מיוחד. צוות מרכז הבחינה פונה בטלפון למרכז ההוראה היושב במוקד, מקריא לו את השאלה, רושם את התשובה שנמסרת

